

el davantal de pere calders

Des de fa una temporada tenen un gran predicament els auguris catastrofistes referits al nostre idioma. Experts de distints nivells, units per una mateixa preocupació, vaticinen que el català té vida per una cinquantena d'anys. Si l'encerten, cap a mitjan segle vint-i-u la nostra llengua haurà deixat d'existir, sense que se sàpiga ben bé com s'ho faran els supervivents d'aquest país per mirar d'entendre's entre ells. De debò que la cosa no queda gens clara.

És oportú de remarcar que, en qüestió de pintar el futur amb colors negríssims, el tema de la comunicació verbal no es troba pas sol. Els ecologistes ens avisen que aboquem el planeta Terra cap a una destrucció total i exposen serioses raons per justificar les seves pors. Sembla que en cosa de mig segle més haurem liquidat les existències, i si això és així l'afer dels idiomes tindrà una importància secundària, perquè s'admet generalment que els morts tenen sistemes més sofisticats d'interlocució. Es pot suposar que el castellà tampoc no els serà imprescindible.

En arribar aquí, he d'expressar l'estupor que em causa el fet que alguns dels alarmistes, compungits per l'anunciada desaparició del català, el vulguin defensar a base d'anar-lo convertint en un dialecte del castellà. S'emparen en la força

Cinquanta anys de coll

que té el carrer en l'evolució dels idiomes, sense reparar en la circumstància que els grans idiomes d'aquest món han procurat de tenir els carrers a ratlla. Per exemple —i tot demanant perdó per l'obvietat—, un universitari format a Salamanca no parla igual que un *chicano* dels barris més desamparats de les populoses urbs americanes. Amb els matisos convenients, prego que se'm vulgui entendre.

D'altra banda, aquest límit de la cinquantena d'anys al qual s'atribueix una miraculosa suficiència per a canvis profunds, no és pas un joc que ensenyi totes les cartes. Estic segur que en el mig segle que vindrà es produiran sorpreses grosses, de la mateixa manera que ens n'han deparades els darrers cinquanta anys. Centrant-nos en la qüestió dels idiomes (ja que hi som), s'ha vist que el francès perdia cos i cedia posicions com a llenguatge de la diplomàcia i de la cultura internacionals. A l'alemany li ha ocorregut una desgràcia paral·lela: ja no és la llengua indispensable per a la ciència, també ha hagut d'emprendre retirades impressionants. El castellà ha tingut a les Filipines una ensopegada memorable. Tots tres idiomes han estat víctimes de l'anglès, que per ara ho arrasa tot.

En lliurar-nos a especular sobre el futur, passa que ens mareja la ràpida successió dels esdeveniments. Mentre provem d'entendre-les, les innovacions no ens donen temps d'analitzar-les, no es queden quietes en la platina de cap microscopi. Què passarà amb el nostre idioma i amb els altres? No falten prediccions profundament pessimistes pel que fa a les llengües: hi ha qui creu que seran substituïdes per ideogrames. Tenim el feble consol que la famosa frase "una imatge val per mil paraules" ha trobat recentment una rèplica enginyosa: es tracta d'una oració que només es pot formular amb paraules, perquè no hi ha cap imatge capaç d'explicar-la.

Es clar que de tranquils del tot no ho podem pas estar. Mentre cadascú prova de defensar allò que s'estima com a seu (és el cas dels idiomes), assistim a una invasió de les vies públiques per una plaga de ninotets amb els quals els automobilistes ja s'entenen més o menys, amb independència de sobirania i de nacionalitats. Si el que mana és el carrer, correm el risc de convertir-nos tots en personatges d'història semimuda, sotmesos a menjar-nos les paraules de mil en mil a favor d'imatges d'una a una.

Pere Calders